

LİMİTED ŞİRKET ESAS SÖZLEŞMESİ İLE ORTAKLARIN DİĞER ORTAKLARLA REKABET ETME YASAĞI ÖNGÖRÜLEBİLİR Mİ?

Rauf KARASU*
LL.M., Dr. jur. (Heidelberg)

ÖZET

Türk Ticaret Kanunu'nun 613/2 hükmünde, limited şirket esas sözleşmesi ile ortakların şirketle rekabet etme yasağının öngörülmesine izin verilirken, ortakların diğer ortaklarla rekabet etmeme yükümlülüğünün öngörülüp öngörülemediği konusunda TTK'da bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak uygulamada bazı limited şirket esas sözleşmelerinde ortakların şirketle rekabet etme yasağının yanında diğer ortaklarla rekabet etme yasağı da öngörülmektedir. Söz konusu bu tür rekabet yasakları, Anayasamızın 48/1. hükmüne aykırı olduğu gibi, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un, Türk Borçlar Kanunu'nun ve Türk Medeni Kanunu'nun emredici hükümlerine aykırıdır ve bu yasakları öngören esas sözleşme hükümleri de kesin hükümsüzlükle sakattır.

Anahtar Kelimeler : Rekabet, limited şirketler, ortaklar, esas sözleşme, rekabet yasağı

CAN NON-COMPETITION BE PROVIDED BY MEANS ARTICLES OF ASSOCIATION OF LIMITED LIABILITY COMPANY AMONG PARTNERS?

ABSTRACT

According to Turkish Commercial Code, Article 613/2, by means of articles of association of limited liability company, regulating a non-competition rule is allowed between partners and limited liability company; on the other hand, there is no any provision that allows non-competition among partners. Yet, in practice, the articles of association in some limited liability companies provide non-competition among partners in addition to non-competition between partners and the limited liability company. Such a prohibition of competition is not compatible with Article 48/1 of Turkish Constitution and imperative provisions of Law on the Protection of Competition, Turkish Code of Obligations and Turkish Civil Code, furthermore, the provisions of articles of association that is related with the non-competition have absolute nullity.

Keywords : Competition, limited liability company, partners, articles of association, non-competition

---

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

GİRİŞ

6102 sayılı TTK'nın 626. maddesinde müdürlerin şirkete karşı rekabet yasağının olduğu düzenlenirken, 613. maddesinin 2. fıkrasında ise, şirket sözleşmesiyle, ortakların, şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda olduklarının öngörülebileceği ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere, esas sözleşmede aksine bir hüküm olmadığı sürece limited şirket ortakları kural olarak şirkete karşı rekabet yasağına tabi değildir. Ayrıca TTK'da esas sözleşme ile ortakların şirketle rekabet etme yasağının kararlaştırılabileceği düzenlenirken, ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağının öngörülüp öngörülemeyeceğine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak uygulamada bazı limited şirket esas sözleşmelerinde ortakların şirketle rekabet etme yasağı yanında diğer ortaklarla rekabet etme yasağı da öngörülmektedir. Özellikle ortakları sermaye şirketlerinden oluşan limited şirketlerde bu tür rekabet yasakları öngörülmektedir. Örneğin gıda sektöründe faaliyet göstermek üzere kurulan bir limited şirketin ortaklarından biri Almanya'da diğeri de Türkiye'de nakliyecilik alanında faaliyet gösteriyorsa, Türkiye'deki ortak Almanya'daki ortağın Türkiye'de sadece gıda sektöründe değil, aynı zamanda nakliye sektöründe de faaliyet göstermesini yasaklanmasını arzu etmektedir. Bu nedenle bu çalışmada bu tür rekabet yasaklarının 6102 sayılı TTK, RKHK ve TBK hükümleri çerçevesinde geçerli olup olmadığı değerlendirilecektir.

Tespit ettiğimiz kadarıyla doktrinde konuyla ilgili henüz bilimsel bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın bilime katkısı yanında uygulamaya da yol gösterici olacağı umulmaktadır.

I. TÜRK TİCARET KANUNU'NUN LİMİTED ŞİRKET ORTAKLARININ REKABET YASAĞINA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ

6102 sayılı TTK'nın "Bağlılık Yükümlülüğü ve Rekabet Yasağı" başlıklı 613. maddesinin ikinci fıkrasında; ortakların şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamayacakları ve özellikle kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamayacakları belirtildikten sonra, şirket sözleşmesiyle ortakların şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda olduklarının öngörülebileceği de ifade edilmiştir. Söz konusu bu hükümden anlaşıldığı üzere, 6762 sayılı TTK'nın yürürlükte olduğu dönemde olduğu gibi, 6102 sayılı yeni TTK'ya göre de ortakların kanundan doğan bir rekabet yasağı bulunmamaktadır. Rekabet

yasağı sadece TTK'nın 626. maddesinde müdür ortaklar için öngörülmüştür. Bu yükümlülük de emredici bir hüküm olarak değil, aksi şirket esas sözleşmesi veya ortaklar kurulu ile kararlaştırılabilecek bir yükümlülük olarak öngörülmüştür.¹ TTK'nın 613. maddesine ilişkin gerekçede de, ortakların bağlılık yükümünün sınırını rekabet yasağının oluşturduğu, sınırlı sorumluluk ilkesinden dolayı ortağın kanunen rekabet yasağına bağlanmasının kural olarak haklı görülemeyeceği ve şirket sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadığı takdirde sadece bağlılık yükümünden hareketle ortağın kanun gereği rekabet yasağına tabi olduğunu iddia etmenin mümkün olmadığı açıkça belirtilmiştir.

II. BİR ORTAĞIN DİĞER ORTAKLARLA REKABET YASAĞINI ÖNGÖREN ESAS SÖZLEŞME HÜKÜMLERİNİN GEÇERLİ OLUP OLMADIĞI

A. Yasağın Emredici Hükümler İlkesi Açısından Değerlendirilmesi

6102 sayılı TTK'nın 579. maddesine göre, “Şirket sözleşmesi, bu Kanunun limited şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir. Diğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı nitelikteki şirket sözleşmesi hükümleri, o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar.” Söz konusu düzenleme ile limited şirketlerde geçerli olan sözleşme özgürlüğüne önemli bir sınır getirilmiştir. Zira bu maddeye göre, esas sözleşmede yapılacak olan ihtiyarî düzenlemeler ancak, “kanunda açıkça izin verilmiş olma” koşulu ile geçerli olmaktadır. 6762 sayılı TTK'nın yürürlükte olduğu dönemde, Kanun'da açıkça yasaklanmayan her konunun, kural olarak esas sözleşme ile düzenlenebileceği anlayışı hakim iken, 6102 sayılı TTK'ya göre, esas sözleşme, limited şirketlere ilişkin hükümlerden ancak Kanun'da açıkça izin verilmesi hâlinde sapabilmektedir. 6102 sayılı TTK'da, limited şirketlere ilişkin hükümler kural olarak emredici nitelikte kabul edildiğinden, limited şirketlerde sözleşme özgürlüğü ilkesi yerine “emredici hükümler ilkesi”nin geçerli olduğu söylenebilir.

Limited şirketlerde emredici hükümler ilkesinin düzenlendiği TTK'nın 579. maddesine paralel bir düzenleme, anonim şirketler için TTK'nın 340. maddesinde öngörülmüştür. Ancak üzülererek belirtmek gerekir ki, 6102 sayılı TTK ile “emredici hükümler ilkesi” anonim ve limited şirketlere hakim olan temel ilkelerden biri olarak kabul edilmesine rağmen, şirketler hukuku ile ilgili ders kitapları ve başvuru kaynak (şerh) kitaplarında bu ilke temel ilkeler arasında henüz yeterince incelenmemiştir. Söz konusu ilke anonim şirketler

¹ Bkz. TTK m. 626/2.

açısından az sayıda yazar tarafından da olsa incelenirken², tespit ettiğimiz kadarıyla limited şirketler açısından şimdiye kadar gündeme gelmemiştir.

Öncelikle vurgulamak gerekir ki, TTK'da limited şirket ortaklarının diğer ortaklarla rekabet etme yasağının olup olmadığı konusunda açık pozitif bir düzenleme mevcut değildir. Her ne kadar, TTK'nın 613. maddesinin 2. fıkrasında, şirket sözleşmesiyle, ortakların, şirketle rekabet eden işlem ve davranışlardan kaçınmak zorunda olduklarının öngörülebileceğine ilişkin bir hüküm yer alsa da, bu hüküm ortakların sadece şirketle rekabet eden işlem ve davranışlarından kaçınma yükümlülüğünün kararlaştırılmasına izin vermekte, buna karşılık bir ortağın başka bir ortakla rekabet eden işlem ve davranışlarından kaçınma yükümlülüğünün öngörülmesine izin verilmemiştir. Bu durumda TTK m. 613'den hareketle bir ortak için diğer ortaklarla rekabet etme yasağının öngörülmesi mümkün değildir.

İncelenmesi gereken bir husus da, TTK'nın 577. maddesinin g) bendinin, bir ortağın diğer ortaklarla rekabet etme yasağının kararlaştırılmasına izin veren bir hüküm olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceğidir. Söz konusu hükme göre, şirket sözleşmesinde öngörülmeleri şartıyla kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümler bağlayıcıdır. Bu hükmün lafzi yorumundan söz konusu iznin verildiği sonucuna varılabilir. Zira, TTK'nın 613. maddesi, 577/g hükmünde bahsedilen ortakların rekabet yasağına ilişkin kanuni düzenlemedir. Bu düzenlemede esas sözleşme ile limited şirket ortaklarının sadece şirketle rekabet etme yasağının öngörülmesine izin verilmiş olmakla birlikte, esas sözleşmede ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağının öngörülmesi, bu hükümden ayrılan bir hüküm olarak değerlendirilebilir, dolayısıyla geçerli olduğu düşünülebilir. Ancak hükmün lâfzından söz konusu esas sözleşme hükmünün geçerli olduğu şeklinde bir sonuç çıkarılabilirse de, kanundaki bir hükümden farklı bir düzenleme yapmaya izin verilmediği tespit edilirken, hükmün sadece lâfzına bakılmamalıdır. Zira kanun hükümleri lâfzî ve ruhu ile hüküm ifade ettiğinden, lâfzî yorumla tespit edilen anlamla yetinmemek, kanunun ruhunu da araştırmak gerekir. Bir hükmün lâfzından çıkan anlamın kanunun ruhuna uygun olmaması hâlinde kanunun özünün esas

---

² Bkz. Rauf KARASU, *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*, 2. Bası, Ankara, 2015, s. 1 vd.; Hasan, PULAŞLI, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. I, 4. Baskı Ankara, 2016, s. 284; İsmail, KIRCA / Feyzan Hayal ŞEHİRALİ, ÇELİK/Çağlar, MANAVGAT, *Anonim Şirketler Hukuku*, Cilt I Ankara, 2013, s. 160 vd.; Cafer EMİNOĞLU/Berrin DALGIÇ ALTINTAŞ, "Türk Ticaret Kanunu'nun 340. Maddesi: Sermaye Şirketleri Hukukunda Sözleşme Özgürlüğünün Sonu Mu?", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. IX, S. 2, Yıl: 2014, 1-25.

alınması gerekir. Hükümde kullanılan ifadeler hükmün amacını aştığında veya hükmün kastettiği olayları kapsamadığında daraltıcı veya genişletici yorum yapmak suretiyle hükümde geçen sözcük veya ifadeleri hükmün maksadına göre daraltmak ya da genişletmek gerekir. Yapılan bu yorum metoduyla kanun koyucunun yerine geçerek yeni bir hüküm ihdas edilmemekte, bilakis yasa koyucunun gerçek iradesini ortaya çıkarmak suretiyle kanun koyucunun maksadına uygun hareket edilmiş olmaktadır.³ Bu kapsamda somut çalışma konumuz açısından da yorum yapılırken, öncelikle limited şirket ortakları için TTK'da öngörülen rekabet yasağının amacının tespiti gerekmektedir. Ortaklar için öngörülen rekabet yasağı ile, şirket içindeki konumu nedeniyle şirketin sırları hakkında yakından bilgi sahibi olan ortakların bu bilgileri ve sahip oldukları yetkileri kötüye kullanarak şirkete zarar vermelerinin engellenmesi amaçlanmıştır.⁴ Oysa limited şirketlerde ortakların birbirlerinin ticari sırlarını ve ticari faaliyetleri ile ilgili bilgilerini öğrenme imkanı olmadığından, kararlaştırılan rekabet yasağının meşrutiyet temeli de olmayacaktır. Ayrıca rekabet yasağına ilişkin TTK'da öngörülen hükümler ile korunmak istenen, ortakların kişisel menfaatleri değil, şirketin haklı menfaatleri olduğuna göre, TTK'nın 577. maddesinin g) bendi, bir ortağın diğer ortaklarla rekabet etme yasağının kararlaştırılmasına izin veren bir hüküm olarak değerlendirilemez. Bu hükmün amacı, ortakların rekabet etme özgürlüğünü sınırlamak değil, şirketin menfaatlerini ortaklardan gelen tehlikelere karşı korumaktır. Yine bu konuda yorum yapılırken dikkate alınması gereken bir husus da, bir sermaye şirketi olan limited şirkette ortakların şirketle rekabet etme yasağı bile ancak istisnai hallerde ve esas sözleşmeye hüküm konulmasıyla mümkün olduğuna göre, bir ortağın başka bir ortakla rekabet yasağının öngörülmesi limited şirketin temel yapısıyla bağdaşmayacaktır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, bir hükmün emredici hüküm olup olmadığı konusunda yorum yapılırken, hükmün emredici mi yoksa yedek hüküm mü olduğu konusunda tereddüt oluşursa, hükmün emredici olduğu, dolayısıyla esas sözleşme ile aksinin kararlaştırılmasına izin verilmediği kabul edilmelidir.⁵ Bilindiği üzere iş hukukunda “işçi lehine yorum ilkesi” geçerlidir. Yine genel işlem şartlarından doğan uyuşmazlıklarda genel işlem şartlarını

³ Bkz. KARASU (2015), s. 50.

⁴ Bkz. N. FRANKO, “Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti”, Batider 1985, C. 13, S. 1, s. 13 vd. s. 25; Ersin, ÇAMOĞLU, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Rekabet Yasağı”, İkt. ve Mal., Der., 1969, C. XVI. S. 9, s. 357; BGHZ 70, s. 331, 336; 104, s. 246, 251.

⁵ Bkz. KARASU (2015), s. 52.

düzenleyen aleyhine, tüketici lehine yorum ilkesi geçerlidir. Bu örneklerde olduğu gibi, anonim ve limited şirketler hukukunda da, emredici hükümler ilkesinin kabulünden sonra artık “emredici hükümler lehine yorum ilkesi”nin geçerli olduğu söylenebilir.⁶ Yani TTK m. 340 ve 579’da yer alan “açıkça” ifadesine rağmen amaçsal yorum da yapılabilir, ancak yorum yapılırken tereddüt halinde hükmün emredici olduğu kabul edilmelidir. Yukarıda yaptığımız yorumlar sonucunda, TTK’nın 577. maddesinin g) bendinden, bir ortağın diğer ortaklarla rekabet etme yasağının kararlaştırılmasına izin verildiği sonucu açıkça çıkmadığına göre ve tereddüt halinde hükmün emredici olduğunun kabul edilmesi gerektiği de dikkate alındığında, limited şirket esas sözleşmesi ile ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağının öngörülemeyeceği sonucuna varmak gerekir.

İncelenmesi gereken bir husus da, limited şirket esas sözleşmesi ile ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağının kararlaştırılması halinde, böyle bir hükmün geçersizlik türlerinden hangisi ile sakat olacağının tespitidir. Kanaatimizce söz konusu hüküm mutlak butlanla (kesin hükümsüzlük) sakat bir hüküm olur. Zira yukarıda ayrıntılı olarak izah ettiğimiz üzere, TTK’da limitet şirketler için, hatta hiçbir şirket türü için ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağının kararlaştırılabileceğine ilişkin bir hüküm yer almamaktadır. Kanaatimizce ortakların diğer ortaklarla rekabet edemeyeceğinin kararlaştırılması, limited şirketin temel yapısıyla bağdaşmamaktadır. TTK’nın 622. maddesi ve 447. maddesi uyarınca limited şirketlerin temel yapısına aykırı esas sözleşme hükümleri ve genel kurul kararları kesin hükümsüz olduğuna göre, kararlaştırılan söz konusu rekabet yasağı da kesin hükümsüz olur.

Ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağı 6762 sayılı TTK döneminde kararlaştırılmış ise, acaba bu tür sözleşme hükümleri de kesin hükümsüz sayılır mı? Kanaatimizce bu soruya olumlu cevap vermek gerekir. Zira, her ne kadar 6762 sayılı TTK’da emredici hükümler ilkesi geçerli olmasa da, Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’unun 22. maddesine göre, “anonim şirketler esas sözleşmelerini ve limited şirketler şirket sözleşmelerini, yayımı tarihinden itibaren onsekiz ay içinde Türk Ticaret Kanunuyla uyumlu hâle getirirler. Bu süre içinde gerekli değişikliklerin yapılmaması hâlinde, esas sözleşmedeki ve şirket sözleşmesindeki düzenleme yerine Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.” Bu durumda 6762 sayılı TTK döneminde hazırlanan esas

---

⁶ Bkz. KARASU (2015), s. 52.

sözleşme hükümleri, tanınan süre içinde yeni TTK hükümlerine uyumlu hale getirilmemiş ise, bu esas sözleşme hükümleri yerine Yeni TTK'nın hükümleri geçerli olur ki, bu hükümlere göre de, söz konusu sözleşme hükmünün geçersiz olduğunu yukarıda belirtmiştik.

B. Yasağın Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi

RKHK, rekabet düzenini sağlamak amacıyla emredici hükümler içerdiğinden, rekabet yasağı anlaşmalarının bu hükümlere aykırı olmaması gerekir.⁷ Bu nedenle ortakların diğer ortaklarla rekabet yasağına ilişkin sözleşme hükümlerinin geçerliliğinin değerlendirilmesinde, TTK'nın emredici hükümlerinin yanında RKHK hükümleri de dikkate alınacaktır. Ortaklık sıfatı devam ederken ve bu sıfatın sona ermesinden itibaren belli bir süre için öngörülen rekabet yasağı ile ortakların diğer ortaklarla rekabet etmesi önlenmeye çalışılırken, kartel hukuku bu yasakları önlemeyi, dolayısıyla rekabeti sağlamayı amaç edinmiştir. RKHK'nın 4. maddesine göre "belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır".

Bir anlaşmanın RKHK'nın 4/1. maddesi çerçevesinde hukuka aykırı olduğunun kabul edilebilmesi için, bu anlaşmanın doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti sınırlama, bozma veya engelleme amacını taşıması veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Ortaklar için öngörülen rekabet yasağı, dürüst ve gerçek bir rekabetin ortadan kalkmasına neden olduğundan RKHK'nın 4/1. maddesine aykırılık teşkil eder. RKHK'nın 4/1. maddesine göre, bir anlaşmanın yasaklanabilmesi için, rekabeti sınırlama amacı taşıması veya bu etkiyi doğurması ya da doğurabilecek nitelikte olması gerekir. RKHK, AT Anlaşması'nın 81/1. maddesinden farklı olarak, anlaşmanın sadece güncel etkisinin değil, ileride dogması muhtemel etkisinin de dikkate alınması gerektiğini belirterek, potansiyel rekabet olasılığını da açıkça düzenlemiştir. Buna göre bir anlaşma, fiilî etkileri itibariyle rekabeti sınırlayıcı bulunmasa da, ilerideki rekabeti sınırlayıcı etkiler doğurmaya müsait ise, yine yasaklanabilecektir. Bu nedenle bir ortağın şirket ile rekabet

⁷ Bkz. Metin TOPÇUOĞLU, *Rekabeti Kısıtlayan Teşebbüsler Arası İşbirliği Davranışları ve Hukuki Sonuçları*, Ankara 2001, s. 175; Ozan CAN, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentelikte Rekabet Yasağı Anlaşması*, Ankara 2011, s. 118.

teşkil edecek faaliyetinin, rekabet yasağı sözleşmesinin yapılma anında olması, RKHK'nın 4/1 maddesinin uygulanması açısından şart değildir.⁸

Ortakların şirketle rekabet etme yasağının öngörülmesi, belli şartlar altında geçerli kabul edilirken⁹, bir ortağın şirketin başka bir ortağı ile rekabet etme yasağı geçerli kabul edilemez. Zira böyle bir esas sözleşme hükmü rekabet yasağını haklı gösterecek hiçbir nedene dayanmamaktadır. Bu konuda Alman hukukunda geliştirilen Immanenztheorie'ye göre rekabet hukuku, RKHK'a rağmen, şirketler hukukunda yöneticiler ve ortaklar için öngörülen rekabet yasağını, bir şirketin ticarî faaliyetlerinin güven içerisinde devamının sağlanması için gerekli olduğu ölçüde hazmetmektedir.¹⁰ Oysa ortakların diğer ortaklarla rekabet yasağında şirketin haklı bir menfaatinin olduğu söylenemez. Zira bu gibi durumlarda şirket sırlarının kullanılması ve dolayısıyla şirketin zarar görmesi ihtimali söz konusu olamaz. Menfi içerikli edimlerde borçlunun ekonomik alandaki hareket özgürlüğünü sınırlayan sözleşmeler, alacaklının menfaati haklı gösterdiği ölçüde geçerlidir. Nitekim Alman Ticaret Kanunu (HGB), şirket temsilcileri için öngörülen rekabet yasağının geçerliliğini, işverenin haklı bir menfaatinin bulunması şartına bağlamıştır (§ 74/I HGB). Aynı şekilde TBK m. 444 ve 445'de, hizmet sözleşmesinin bitiminden sonra işçi için öngörüülecek rekabet yasağının geçerliliği, işverenin önemli bir menfaatinin bulunması şartına bağlanmıştır. Yine TTK'nın 123. maddesi, acentenin müvekkili karşısındaki zayıf konumunu göz önüne alarak ve onun ekonomik geleceğinin korunması için, rekabet yasağı konusunda yer, konu ve süre bakımından sınırlar getirmiştir.¹¹

C. Yasağın Anayasa Türk Borçlar Kanunu ve Türk Medeni Kanunu Kapsamında Değerlendirilmesi

Anayasamızın 48/1. maddesi uyarınca herkes dilediği alanda çalışma, sözleşme yapma ve özel teşebbüsler kurma özgürlüğüne sahiptir. Aynı

⁸ Rauf KARASU, "Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme İle Öngörülen Şirketle Rekabet Yasağı", *Batider*, C. XXII S. 4, s. 85.

⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. KARASU (2004), s. 87 vd.

¹⁰ Bkz. Karsten SCHMİDT, "Vertragliche Wettbewerbsverbote im deutschen Kartellrecht", *ZHR* 149 (1985), s. 1, 7, 10 vd.; Wernhard MÖSCHEL, *Recht der Wettbewerbsbeschränkungen*, Köln-Berlin-Bonn- München 1983, s. 35; Andreas MÜLLER, *Das Wettbewerbsverbot des GmbH-Gesellschafters und seine körperschaftsteuerlichen Folgen*, Frankfurt am Main 1985, Rn. 204; Rauf KARASU, *Informationsrecht des GmbH-Gesellschafters unter besonderer Berücksichtigung der Lösungsmöglichkeiten zur Unangemessenheit des § 51 a GmbHG*, Konstanz 2003, s. 169.

¹¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Can, 1 vd.

şekilde TBK'nın 26/1. hükmüne göre, taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler. BK'nın 27. maddesine göre ise, Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür. MK m. 23 uyarınca da "Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları kanuna veya ahlaka aykırı olarak sınırlayamaz." Özellikle ticarî doğruluk ve dürüstlüğe sığmayan, bir tarafın iktisadî hürriyetini aşırı derecede kısıtlayan veya aşırı bir süre bağlılık yaratan sözleşmeler ahlaka aykırı olup hükümsüzdürler.¹² Ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağını öngören esas sözleşme hükümleri, ticarî doğruluk ve dürüstlüğe sığmamakta, onların iktisadî hürriyetini aşırı derecede kısıtlamaktadır. Örneğin inşaat mühendisi bir gerçek kişinin ortak olduğu bir şirket, sadece gıda alanında faaliyet gösterdiği halde, şirket esas sözleşmesinde, inşaat şirketlerinde inşaat mühendisi olarak çalışmasının yasaklanması, mesleği inşaat mühendisi olan ortağın çalışma özgürlüğünü ortadan kaldırır ve dürüstlük ilkesi ve ahlakla bağdaşmaz. Aynı şekilde tüzel kişi ortaklardan oluşan bir limited şirkette, ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağının öngörülmesi, bazen tüzel kişi ortağın hiçbir faaliyet göstermemesi sonucunu doğurabilir.

Anayasamızın ve TBK'nın ve TMK'nın yukarıdaki hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, şirketin korunmaya değer haklı menfaatlerine hizmet etmeyen ve süre, yer ve konusu açısından şirket ortaklarına mesleklerinin icrasını veya ticaret yapma imkânını aşırı derecede güçleştiren rekabet yasaklarının geçerli olmadığı kanaatindeyiz.

SONUÇ

6762 sayılı TTK'nın yürürlükte olduğu dönemde, Kanun'da açıkça yasaklanmayan her konunun, kural olarak esas sözleşme ile düzenlenebileceği anlayışı hakim iken, 6102 sayılı TTK'nın 579. maddesi ile kabul edilen emredici hükümler ilkesi uyarınca, esas sözleşme, limited şirketlere ilişkin hükümlerden ancak Kanun'da açıkça izin verilmesi hâlinde sapabilmektedir. TTK'nın 613/2 hükmünde limited şirket esas sözleşmesi ile ortakların şirketle rekabet etme yasağının öngörülmesine izin verilirken, ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağının öngörülüp öngörülemeyeceği konusunda TTK'da bir düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle emredici hükümler ilkesi uyarınca, limited şirket esas sözleşmesi ile ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasağının kararlaştırılmayacağı kanaatindeyiz.

¹² Bkz. Kemal OĞUZMAN/M. Turgut ÖZ, *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, İstanbul, s. 77; KARASU (2004), s. 90.

Ortakların diğer ortaklarla rekabet yasağını öngören esas sözleşme hükümleri, RKHK'nın 4/1 hükmüne de aykırıdır. Zira bu tür hükümler rekabeti sınırlama, bozma veya engelleme amacını taşımaktadır. Ayrıca bu tür rekabet yasaklarında, meşru ve dürüst bir rekabeti sınırlamayı haklı gösterecek bir menfaat de söz konusu değildir. Ortakların diğer ortaklarla rekabetini yasaklayan sözleşme hükümleri Anayasamızın 48/1. hükmü, TBK'nın 26/1, 27 maddeleri ve TMK'nın 23. maddesine de aykırılık teşkil etmektedir.

Ortakların diğer ortaklarla rekabet etme yasaklarının öngörüldüğü esas sözleşme hükümleri TTK, RKHK, TBK ve TMK'nın emredici hükümlerine aykırı olduğundan, kesin hükümsüzlükle sakattır. Bu nedenle söz konusu rekabet yasaklarının geçersizlikleri kural olarak herhangi bir süreye tabi olmaksızın tespit edilebilir.

KAYNAKÇA

EMİNOĞLU, Cafer/DALGIÇ ALTINTAŞ, Berrin, “Türk Ticaret Kanunu'nun 340. Maddesi: Sermaye Şirketleri Hukukunda Sözleşme Özgürlüğünün Sonu Mu?”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. IX, S. 2, Yıl: 2014, 1-25.

CAN, Ozan: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Acentelikte Rekabet Yasağı Anlaşması**, Ankara 2011

ÇAMOĞLU, Ersin: “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Rekabet Yasağı”, **Ikt. ve Mal., Der.**, 1969, C. XVI. S. 9, s. 357 vd.

FRANKO, N.: “Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti”, **Batider** 1985, C. 13, S. 1, s. 13 vd.

KARASU, Rauf: **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, 2. Bası, Ankara, 2015.

KARASU, Rauf: “Limited Şirketlerde Şirketten Ayrılan Ortaklar İçin Sözleşme İle Öngörülen Şirketle Rekabet Yasağı”, **Batider**, C. XXII S. 4, s. 80-96.

KARASU, Rauf; **Informationsrecht des GmbH-Geschafters unter besonderer Berucksichtigung der Lbsungsmbsglichkeiten zur Unangemessenheit des § 51 a GmbHG**, Konstanz 2003.

KIRCA, İsmail/ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/MANAVGAT, Çağlar: **Anonim Şirketler Hukuku Cilt I** Ankara, 2013.

MÖSCHEL, Wernhard: **Recht der Wettbewerbsbeschränkungen**, Köln-Berlin-Bonn- München 1983

MÜLLER, Andreas: **Das Wettbewerbsverbot des GmbH-Geschafters und seine körperschaftsteuerlichen Folgen**, Frankfurt am Main 1985

OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, M. Turgut: **Borçlar Hukuku, Genel Hükümler**, İstanbul 2000.

SCHMİDT, K.: “Vertragliche Wettbewerbsverbote im deutschen Kartellrecht”, **ZHR** 149 (1985), s. 1-27.

PULAŞLI, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi, C. I, 4. Baskı** Ankara, 2016.

TOPÇUOĞLU, Metin: **Rekabeti Kısıtlayan Teşebbüsler Arası İşbirliği Davranışları ve Hukuki Sonuçları**, Ankara 2001.

